

Điều chỉnh chiến lược an ninh của các nước lớn trong hai mươi năm đầu thế kỷ XXI

HOÀNG HẢI HÀ*

Tóm tắt: Bài viết làm rõ một số điều chỉnh cơ bản chiến lược an ninh và phát triển cơ bản của các nước lớn từ năm 2001 đến nay. Sự thay đổi tương quan sức mạnh nhanh chóng buộc tất cả các nước lớn phải thường xuyên điều chỉnh chiến lược an ninh và phát triển. Đây là điểm bất định chiến lược trong sự vận động phát triển của thế giới hiện đại, đưa đến sự vận động của môi trường quốc tế đa chiều và phức tạp dưới tác động của những hoạt động của cường quốc nhằm tối đa hoá lợi ích quốc gia.

Từ khoá: Chiến lược an ninh, điều chỉnh chiến lược, tính bất định, các nước lớn.

1. Mở đầu

Bước sang thế kỷ XXI, các quan niệm về sức mạnh và an ninh quốc gia, tăng trưởng kinh tế và phát triển thay đổi. Thay vì tập trung vào sức mạnh quân sự, giờ đây các nước chú ý nhiều hơn đến sức mạnh tổng hợp quốc gia trong đó khoa học công nghệ và kinh tế ngày càng có vai trò quyết định. An ninh quốc gia cũng được nhìn nhận một cách toàn diện hơn giữa bối cảnh toàn cầu hoá, tự do thương mại và năng lực kiểm soát của các vấn đề toàn cầu như đói nghèo, môi trường, buôn bán ma tuý, tội phạm quốc tế... Tăng trưởng kinh tế tự nó dần cho thấy chưa thể bảo đảm cho an ninh sinh thái và công bằng xã hội, vì vậy cần phải có một quan niệm mới về phát triển. Xu thế dân chủ hoá đời sống chính trị toàn cầu cũng được đẩy nhanh với hệ quả là vai trò điều khiển các định chế tài chính, an ninh quốc tế được phân phối đều khắp giữa nhiều cường quốc. Trong bối cảnh trật tự

thế giới yếu ớt hiện nay, các nước lớn liên tục điều chỉnh chiến lược an ninh và phát triển không chỉ nhằm tìm kiếm những vị thế phù hợp mà còn muốn thể hiện năng lực dẫn dắt nền chính trị toàn cầu. Với cách tiếp cận so sánh, bài viết tập trung làm rõ những nội dung chiến lược cơ bản được điều chỉnh trong 20 năm đầu thế kỷ XXI của Mỹ, Liên bang Nga, Trung Quốc và EU. Mỗi quốc gia, tổ chức lựa chọn con đường khác nhau để đạt được lợi ích của mình trong xu thế chủ đạo là hoà bình và hợp tác nhưng quá trình hoạch định chiến lược này luôn được nhận thức qua lăng kính của sự cạnh tranh chiến lược.

2. Điều chỉnh chiến lược nhằm duy trì vị thế dẫn dắt thế giới của Mỹ

Chiến tranh Lạnh kết thúc, trong khi Liên Xô tan vỡ thì Mỹ tiếp tục duy trì vị trí hàng đầu thế giới về sức mạnh tổng hợp và ngày càng cho thấy vai trò quan trọng trong giải quyết các vấn đề quốc tế. Tuy nhiên, các lực lượng quốc tế khác

*Trường Đại học Sư phạm Hà Nội